

tein. El muntatge cinematogràfic experimentava formes de narrar a través de la disposició de les imatges, combinant fragments, usant el document gràfic –els cartells de teatre, els anuncis, els comunicats– per donar autenticitat, treballava la discontinuïtat, la unió de coses disperses, l'efecte que causen l'una en l'altra, ben bé com fa aquesta novel·la.

Per això ben aviat *Berlin Alexanderplatz* es va portar al cinema. Piel Jutzi la va dirigir amb guió del mateix Döblin, el 1931. La pel·lícula permet veure aquelles places i grans avingudes de Berlín que els bombardejos aliats van destruir per sempre més. Les imatges de la pel·lícula fan pensar en l'obra de George Grosz que, com Döblin, és també un testimoni dels temps convulsos que va viure Europa en el període d'entreguerres. Als vuitanta, Fassbinder encara faria una nova versió cinematogràfica de la novel·la.

Potser l'essencial del que explica la novel·la

seu medi. Döblin explicava que la seva professió de metge l'havia posat en contacte amb molts delinqüents, però que havia arribat a la conclusió que no hi havia una frontera clara entre un delinqüent i un no delinqüent. El que compta és el fons, la humanitat que jeu a dins. Per això hi ha aquesta constant apel·lació als textos bíblics i als tràgics grecs. Tan aviat ens parla del paradís, el purgatori i l'infern com el camí descendent que recorre el protagonista, tan aviat ens parla de les Erínies que persegueixen Orestes, o del patiment de Job.

La idea de fons és que la gran ciutat comporta la corrupció. Sovint Berlín és comparada a Roma, Nínive o Babilònia, grans urbs de disbauxa i perdició que van acabar per enfonsar-se. Però alhora hi ha l'orgull que atorga la ciutat als ciutadans, tota la novel·la és un homenatge a Berlín i al caràcter que Berlín imprimeix als berlinesos. Com diu Biberkopf: "No m'he penedit, no em sento culpa-

Alfred Döblin, autor de 'Berlin Alexanderplatz', en una imatge d'arxiu, i una postal antiga d'aquesta popular plaça berlinesa
ARXIU

oral, el monòleg interior i la reflexió de l'autor en un aiguabarreig extraordinari.

Aquesta interessant manera de narrar, aquest esperit èpic, respon a la voluntat de no voler deixar-se res a fora, de no haver d'estar sotmès al desenvolupament d'una acció concreta. Döblin mateix, a l'assaig *Observacions sobre la novel·la*, planteja les fronteres que ell mateix s'ha posat: "Simplificar, ordenar i tallar a la mesura de l'acció no és cosa del narrador èpic. A la novel·la es tracta d'estratificar, apilonar, remoure, empènyer." I això és *Berlin Alexanderplatz*: un apilotament de coses i vides.

El muntatge

La manera estilística de narrar, doncs, és el muntatge. Hi ha una clara influència del cinema, un cinema primerenc, encara mut, molt experimental. Pensem que l'any 1927, dos anys abans de la publicació de la novel·la, s'estrenaven *Metropolis*, de Fritz Lang; *Berlin, Simfonia d'una gran ciutat*, de Walther Ruttmann –ben coneguda a casa nostra perquè Pegasus va fer-ne una banda sonora– i *Octubre*, d'Eisens-

queda simbolitzat al quart capítol, quan descriu l'escorxador de Berlín. Aquell pobre porc que arriba fins a la porta de l'escorxador sense saber què li faran sembla ben bé el mateix Franz Biberkopf pres pel remolí de la ciutat de Berlín: "L'home és ràpid, ha demostrat la seva traça, la destal ha caigut brunzint, s'ha enfonsat en l'apinyament pel costat rom, sobre un cap, i un altre cap. Ha estat cosa d'un moment. A sota alguna cosa espeternegua, potalleja, es llença de costat. Ja no sap res. I queda estirada. Què fan les potes, el cap? Però no ho fa el porc, ho fan les potes pel seu compte.[...] Ris, ras, les venes de la dreta les venes de l'esquerra. A remenar de pressa. Així. Ara els estremiments s'aturen. Ara ja estàs quiet. Som a l'acabament de la fisiologia i de la teologia, comença la física."

En els moments més crus de la novel·la la mort apareix constantment personificada, entre paràgrafs, a través de la tonada d'una cançó: "Hi ha una dalladora, es diu la Mort, la força la té de Déu, que és totpoderós. Ara esmola la dalla, i així dallarà millor."

El determinisme que sembla dominar la vida de Franz Biberkopf sembla inherent a tot delinqüent, la impossibilitat de sortir del

ble; t'has de conformar amb les coses, i amb tu mateix. No pots gallejar amb el destí. Sóc contrari a la fatalitat. No sóc grec jo, sóc berlinès."

Alfred Döblin en català

Carme Serrallonga va rebre el premi Crítica Serra d'Or de traducció l'any 1988 per *Berlin Alexanderplatz*. Amb tants registres, la traducció era molt complicada i la traductora va fer un treball excel·lent. Després, encara va traduir a Destino dues obres més d'aquest autor: *L'assassinat d'un botó d'or* i *Els de Lobenstein van a Bohèmia*.

Cal felicitar Edicions de 1984 que, per celebrar el seu trentè aniversari, vagi editant i reeditant enguany obres tan bones i arriscades. I és que Döblin és un autor arriscat, de lectura difícil, traspalsador, enigmàtic, força desconegut i molt recomanable. El Nobel alemany Günter Grass, que se sent hereu de l'obra d'Alfred Döblin, diu: "Us inquietarà, pertorbarà els vostres somnis, us farà empassar saliva, no us serà saborós, és indigest i dolent per a la salut. Canviarà el lector. Qui estigui satisfet amb si mateix, que no s'apropi a Döblin." *